

MAGYAR TANÍTVÁNYOK JERUZSÁLEMBEN

Huszonöt évvel ezelőtt, amikor Magyarországról Izraelbe kerültem, az első években nehezen találtam a képzésemnek megfelelő állást. (Eredetileg orosz-népművelés szakos tanár vagyok.) A véletlen azonban úgy hozta, hogy valami egészen különleges munkát találtam: arra adódott ugyanis lehetőségem, hogy magyar nyelvet tanítsak felnőttek számára különböző intézményekben.

Az első tanítványaim zenetanárok voltak, akik a Kodály módszert szerették volna Magyarországon tanulni, hogy aztán itt Izraelben is meghonosítsák azt a helyi iskolákban.

A feladatot komoly kihívásnak éreztem, annál is inkább, mivel még az eredeti szakmámban – orosz nyelvtanárként is – csak igen kevés gyakorlatot tudhattam magam mögött. A másik problémát az jelentette, hogy a külföldiek számára kiadott magyar nyelvkönyv, noha nyelvtani magyarázataiban igen alapos és érdekes volt, de a tanulásra szánt szövegek unalmasak és érdektelenek voltak. (Lásd Ionesco Kopasz énekesnő című darabjának bevezető részét.)

Magamnak kellett hát kitalálnom valamit, hogy a tananyagot érdekesebbé, „emészthetőbbé” tegyem leendő tanítványaim számára. Ennek érdekében első lépésben áttanulmányoztam néhány, az izraeli iskolában használatos angol nyelvet oktató nyelvkönyvet. (Abból indultam ugyanis ki, hogy láttam, a helyi lakosság elég jól bírja az angol nyelvet, noha a többségük magántanárok nélkül, csak és kizárólag az iskolában elsajátított tananyagra támaszkodik.)

Ezt követően, felhasználva az angol nyelvkönyvekben található lexikai részek ötleteit, megírtam első órám anyagát és nem kis izgalommal belevágtam a tanításba.

A tanítványaim igen különleges emberek voltak, valamennyien zenetanárok. Talán nehéz is lenne csak egyikükről vagy másikukról írnom, hiszen mindannyian igen komolyan vették a tanulást és kivétel nélkül valamennyien rendkívül tehetséges embereknek bizonyultak. Pnina például abban tűnt ki, hogy első hallás után megjegyzett minden új szót, és gyakorta történt, hogy a nyelvtani szabályokra saját maga jött rá, anélkül, hogy bármilyen magyarázatra lett volna szüksége. Vagy ott volt a kibucnyik (kibucnyik= közös mezőgazdasági településen élő lakos), aki azt tartotta a legfontosabb-

nak, hogy megtanulja magyarul is elmondani, hogy ő csak másodsorban zenetanár, mert fő szerelme a szarvasmarha gondozás. Zenetanárságra csupán azért adta a fejét, mivel a településükön a kibucban senki sem volt, aki ezt elvállalta volna.

– Miért pont a szarvasmarha gondozás? – kérdeztem tőle meglepődve, miután a fontosabb szavakat e témakörben megtanítottam neki.

– Hát ez elég hosszú történet – válaszolta ekkor, némi furcsa csillogással a szemében –, de igyekszem azért rövidre fogni. Az eset a következőképpen történt:

Mindössze öt éves voltam, amikor volt egy kedvenc tehenem, akit Zahavának neveztem el. Nagyon-nagyon szerettem, a legjobb barátom volt abban az időben, minden szabadidőmet vele töltöttem.

Most, felnőtt fejjel is úgy gondolom, hogy igen nehéz még emberek között is olyan barátot találni, mint amilyen Zahava volt. Az életem nagy-nagy harmóniában telt, délelőtt az óvodában voltam, délután Zahavával játszottam és úgy éreztem, nincs is nálam boldogabb ember a földön. Aztán egy nap különös dolog történt, ami aztán véglegesen megszüntette ezt a korábban idilli állapotot. Befejeztük az ebédet az óvodában, és én szokásom szerint elindultam, hogy megkeressem Zahavát a mezőn, ahol legelészni szokott. Mielőtt azonban a legelőre értem volna, különös csoportosulásra lettem figyelmes. Emberek álltak körül egy tehenet, aki a hátán feküdt, lábai az égnek meredve. Hajtott a kíváncsiság, közelebb mentem a csoporthoz, és legnagyobb meglepetésemre kedvenc tehenemet és legjobb barátomat ismertem fel a földön fekvő állapotban.

– Mi történt Zahavával? – kérdeztem egy férfit, aki nem messze állt tőlem.

– Levágtuk – válaszolta emez.

– Az meg mit jelent? – kérdeztem meglepődve.

– Azt – felelte a férfi nyugodtan –, hogy meghalt. Ezután pedig szépen feldaraboljuk, és finom ételeket készítenek belőle.

– Miféle ételeket? – kérdeztem rosszat sejtve.

– Húsféléket – felelte a férfi közömbösen és megsimogatta a fejem. – Olyanokat, amiket te is nagyon szeretsz.

Meg voltam döbbenve. Első ízben értettem meg,

hogy a hús, amit eszek, azon az áron kerül az asztalunkra, hogy cserébe Zahavához hasonló állatokat ölnek meg. És most Zahava, a legjobb barátom is erre a sorsra jutott. Egészen egyszerűen vigasztalhatatlan voltam. Attól a naptól kezdve semmilyen formában nem ettem többé húst. Zahavát éveig gyászoltam, és meg ma is mélységes szomorúság fog el, ha rá gondolok.

A kibucnyik, akit Meirnek hívtak, szorgalmasan tanulgatta a magyar nyelvet. Nem volt azonban olyan óra, amikor ne kért volna meg arra, hogy valamilyen állattartással, illetve állatgondozással kapcsolatos szót tanítsak meg neki.

A későbbiekben olyan izraeli diákokat tanítottam magyarul, akik a Pető módszert mentek Magyarországra tanulni. Velük sokkal kevésbé alakult ki meleg kapcsolat, mint a zenetanárokkal, talán azért is, mivel ők csak rövid kurzusokon tanultak nálam. De mivel ekkorra már ismertté váltam, mint magyar nyelvtanár (legalábbis Jeruzsálemben), nem sokkal később egy nyelviskola is felkért, hogy dolgozzak náluk. A feladatom az volt, hogy a Magyarországon levő izraeli külképviselőkre utazó diplomatákat tanítsam magyar nyelvre. Ez is igen érdekes munka volt, annál is inkább, mivel közben már némi gyakorlatra is szert tettem a nyelvtanításban.

Legkedvesebb tanítványom közülük Uri volt. Uri már tudott valamelyest magyarul, amikor hozzám került. Szókinccse azonban egyelőre még igen szegényes volt, és természetesen a nyelvtani szabályok ismeretében sem jeleskedett kezdetben. Viszont igen gyorsan haladt a tanulásban – akárcsak Pnina korábban, ő is igen gyorsan megjegyezte az új szavakat – néhány óra után már egészen ügyes mondatokat állított össze. Körülbelül két hónapi tanulás elegendő volt ahhoz, hogy az órákon attól kezdve szinte csak magyarul beszéljünk. A harmadik hónaptól kezdve már újságokat is olvastunk magyarul, és amikor fél évvel később, kicsivel Magyarországra utazása előtt, befejeztük a tanulást, már folyékonyan beszélt magyarul.

Uri sikerét kicsit a sajátomként is könyveltem el, noha nem kétséges, hogy a kiváló képességei ugyancsak nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy nagyon jó szinten elsajátítsa a magyar nyelvet.

Az ezt követő években hosszú ideig gyerekekkel dolgoztam. És, noha ez a fajta tevékenység is igen érdekes volt (iskoláskorú gyerekeket tanítottam és napköziben dolgoztam problematikus családok gyerekeivel), mindig is nyilvánvaló volt szá-

momra, hogy az igazán nekem való tevékenység a felnőttekkel való oktató – nevelő – segítő munka.

Jelenleg, közel három éve, lelki betegek otthonában dolgozom, mint szociális segítő. A betegekkel való kapcsolatomban nem éppen tanár – tanítvány viszony, de mégis fontosnak tartom az egyik területet – amely e témához kapcsolódik – megemlíteni. Az otthonban a betegek részére egy zenei csoportot vezetek. A foglalkozások folyamán a csoport tagjai bármilyen, általuk kedvelt zeneszámot kérhetnek, ezeket az internet egyik honlapjáról előkeresem nekik és lejátszom. A zeneszám kérője – amennyiben szükségét érzi – elmesélheti, hogy miért pont ezt vagy azt a dalt választotta, illetve a csoport bármelyik tagja elmondhatja a többieknek, hogy a zeneszám hallgatása milyen érzéseket, érzelmeket váltott ki belőle. A zeneszámok szünetében a résztvevők verseskötetektől választhatnak ki olyan verset, amely különösen megtetszik nekik, és felolvashatják a többieknek. Ez is alkalom arra, hogy a csoport tagjai érzelmeikről, gondolataikról beszéljenek. Ez a terület inkább terápiás jellegű, semmint tanári munka, de én mégis úgy érzem, hogy kapcsolódik a felnőttoktatáshoz, neveléshez is.

Sajnos ebben az esetben egyik résztvevőről sem mesélhetek részletesen, mivel a titoktartás ez esetben kötelező. Annyit azonban elmondhatok, hogy a csoport résztvevői különleges emberek, és számomra igen jelentős élmény látni mindazt a folyamatot, amelyet ők a csoportmunka segítségével megjárnak. Hozzá szeretném még tenni, hogy ez a munka, akár csak a felnőttek tanítása is, igen mélyen hat rám, és a tanítás – tanulás folyamata kölcsönös. Tanítványaimtól, csoportom tagjaitól nem kevesebbet tanultam mindig, mint amennyit ők tőlem.

Tudom, hogy e dolgozat célja az lett volna, hogy egyetlen rendkívüli tanítványomról meséljek hosszasan. Talán a pályázat kiíróinak célja olyan tanítványok megtalálása is volt, akik a saját területükön valami egészen kiváló alkottak. Én azonban úgy gondolom, hogy egy tanár életében és munkásságában rengeteg tanítvány játszik igen döntő szerepet. Sőt, talán azt is mondhatnám, hogy az az igazán jó tanár, aki a tanítványai zömének valódi, életre szóló útravalót tud adni. Tanári munkámban mindig erre törekedtem, de hogy mekkora sikerrel jártam, azt nem én vagyok hivatott eldönteni. Annyi azonban bizonyos, hogy tanítványaim – kivétel nélkül valamennyien – értékes szerepet játszottak az életemben, és gazdagítottak, szakmai és emberi értelemben egyaránt.